

İlham Əliyevin strateji addımı: Gürcüstan səfərinin mühüm aspektləri

Cənubi Qafqaza diqqət xeyli artıb. Bu regionda sabitliyin qorunub saxlanması və davamlı inkişafın təmin edilməsi məsələsi yeni çalarlar alır. O cümlədən enerji təhlükəsizliyi problemi daha da aktuallaşıb. Rəsmi İrəvan yaranmış vəziyyətdən yararlanmağa çalışır.

Doğrudur, bu, uğursuzluqla nəticələnir. Lakin Azərbaycanın bir dövlət olaraq regionda daim fəal mövqe tutduğunu da unutmamaq olmaz. Bu bağlılıqda Prezident İlham Əliyevin Tbilisiyə son səfəri əhəmiyyətli məqamlarla yadda qaldı. Azərbaycan Prezidentinin bütövlükdə regionun gələcəyi üçün çox vacib olan ideyalar irəli sürməsi və rəsmi Tbilisi ilə mühüm razılıqların əldə edilməsi ekspertlərin marağına səbəb olub.

Geosiyasi təhlükəsizlik və iqtisadi əməkdaşlıq: genişən nöqtələr

Azərbaycanın dövlət başçısının Gürcüstan səfərinə dünyada olan maraq tam əsaslı idi. Məsələ yalnız Yaxın Şərqdə faktiki olaraq yeni qüvvələr nisbətində formalaşması fonunda Cənubi Qafqaz regionuna mümkün kənar təsirlərin nəticələrini müzakirə etməkdən ibarət deyildi. Bölgədə uzun illərdir ki, belə bir mürəkkəb vəziyyətdə strateji əməkdaşlıq edən iki müstəqil dövlətin qarşılıqlı əlaqələri hansı istiqamətlərdə inkişaf etdirməli olduqlarının müəyyənləşdirilməsi də böyük əhəmiyyət daşıyır. Fikrimizcə, Bakı və Tbilisi yaranmış situasiyada lazımı dərəcədə konstruktiv addımlar atmağa hazır olduqlarını nümayiş etdirdilər.

Bu məsələnin iki tərəfi vardır. Əvvəlcə, onu qeyd etmək olar ki, Ermənistan rəhbərliyi bir sıra tələsik addımlar atmaqla regiondakı ağır geosiyasi durumunu düzəltməyə çalışır. Rəsmi İrəvan İran və Rusiya faktorundan istifadə edərək, Azərbaycanın uzun illərdə uğurla həyata keçirdiyi enerji siyasətinin səmərəliliyini azaltmağa cəhdlər edir. O cümlədən Tehrandan qaz alıb, onu Gürcüstan vasitəsi ilə Avropaya çıxarmaq kimi iddialara düşür. Bu istiqamətdə ermənilər Moskva ilə dil tapmaq yönündə addımlar atmaq istəyirlər. Lakin Kreml Cənubi Qafqazda İranın enerji sahəsində söz sahibi olmasına, xüsusilə də ən yaxın müttəfiqi olan Ermənistan təsir imkanlarını genişləndirməsinə razı olmaz. Ermənistan ekspertləri problemin bu aspektini xüsusilə qeyd edirlər.

Digər tərəfdən, Azərbaycanla Gürcüstan arasında strateji tərəfdaşlığın inkişafı bütövlükdə regionun gələcək taleyi üçün çox əhəmiyyətlidir. Ekspertlər vurğulayırlar ki, regionun sabitliyi və davamlı inkişaf perspektivi bu iki ölkə arasındakı əlaqələrdən birbaşa asılıdır. Həmin səbəbdən Azərbaycan dövlət başçısının qonşu ölkəyə səfərinə müxtəlif dairələr böyük maraq göstərirdilər.

Lakin bütün bunlara baxmayaraq, Serj Sarkisyan Tbilisiyə səfəri zamanı Gürcüstan rəhbərliyini Fars körfəzi ilə Qara dənizi birləşdirə biləcək layihəyə cəlb etməyə çalışdı. "Stratfor" analitik mərkəzi bu məqamın iki özəlliyinə diqqət yetirib. Birincisi, İran və Rusiya Ermənistanı birləşdirici faktor kimi qəbul edərlərmi? İkincisi, Moskva Ermənistanın müəy-

yən dərəcəyə qədər güclənməsində maraqlıdır. O, İrəvanın Tehrana yaxınlıq səviyyəsini də bu "şkala ilə ölçür" (bax: Stratfor: İran i Rossie rassmatrivaöt Armenio kak svəzuohee zveno / "Iran.ru", 3 noyabr 2015 və Stratfor: Rossie xoçet videtj Armenio slaboy i meşæt e proektam s İranom / "News.am", 3 noyabr 2015). Bunlar faktiki olaraq İrəvanın manevr imkanlarının çox məhdud olduğunu nümayiş etdirir. Həmin səbəbdən bu, rəsmi Bakını narahat edə bilməz.

Buna baxmayaraq, sürətlə dəyişən geosiyasi mühitdə Gürcüstan rəhbərliyinin ata biləcəyi addımları proqnozlaşdırmaq lazımdır. Azərbaycan-Gürcüstan əməkdaşlığının Cənubi Qafqaz və Avropa üçün nə dərəcədə əhəmiyyətli olduğunu nəzərə alsaq, problemin aktuallığına bir daha əmin ola bilərik.

Azərbaycan Prezidenti daim qabaqçılıqçı və sanballı addımlar atır. Onun həyata keçirdiyi siyasətdə müstəqilliyin və ölkənin maraqlarının qətiyyətlə qorunması ön planda olur. Buna görə də Prezident İlham Əliyevin Tbilisi səfərində irəli sürdüyü strateji yüklü fikirlər tamamilə gözlənilən idi.

Əməkdaşlığın perspektivi: regional inkişaf naminə

Azərbaycan rəhbəri Tbilisidə enerji ehtiyatlarının nəinki öz ölkəmizi, hətta qonşuları və Avropanı da 100 il müddətində təmin etməyə yetərli olduğunu əminliklə söylədi (bax: Azerbaydjan cmojet obespeçivatj qazom kak sebə, tak i sosedəy - Aliev / "Novosti-Quzrie", 6 noyabr 2015).

Gürcüstan KİV-lərinin yaydığı məlumatlara görə, qaz mövzusu Tbilisinin "Qazprom"la apardığı danışıqlar fonunda daha da aktuallaşmışdı. Lakin məsələnin əsas tərəfinin İrəvanın mehiz İran qazını Gürcüstan vasitəsi ilə Qara dənizə çatdırmaq planları ilə əlaqəli olduğunu düşünürük. Çünki bununla Ermənistan Azərbaycanın enerji siyasətinə bir alternativ formalaşdırmağa çalışır. Özünün təcrid vəziyyətindən çıxması istiqamətində həmin kursun müəyyən təsiri ola bilər.

Ancaq dövlətimizin başçısı İlham Əliyev Tbilisidə Azərbaycanın Gürcüstanla ən çətin vaxtlarında çox ciddi yardım etdiyini, bu ölkəni faktiki olaraq global geosiyasi əhəmiyyəti olan layihələrə

dost və qardaş kimi qoşduğunu xatırladı. Gürcüstan Prezidenti həmin məqamı bir daha açıq etiraf edib. Georgi Marqvelaşvili deyib: "Hər bir gürcü yaxşı bilir ki, Azərbaycan bizə hansı yardımları göstərir. Bunlara misal olaraq, uşaq bağçaları, kilsələr, idmançılarla bağlı xeyriyyə layihələrinin həyata keçirilməsinə verilən dəstəyi və köməyi qeyd edə bilərik. Bu əməkdaşlığa görə də biz Azərbaycana öz təşəkkürümüzü bildiririk. Gürcü xalqı da hər zaman dost Azərbaycan xalqının yanında olacaq" (bax: Azərbaycan və Gürcüstan prezidentləri mətbuata bəyanatlarla çıxış ediblər / AZƏRTAC, 5 noyabr 2015).

Şübhəsiz, Gürcüstanın dövlət başçısı bu sözləri təsadüfən demir. Prezident İlham Əliyev reallığı yüksək səviyyədə nəzərə çatdırıb və hər iki ölkə üçün sərfəli olan əməkdaşlıq modelinin perspektivini, strateji əhəmiyyətini ortaya qoyub. Bunun nəticəsində Gürcüstan rəhbərliyi Azərbaycanı etibarlı, səmimi və qarşılıqlı faydalı əməkdaşlıq təklifini məmnuniyyətlə qəbul edib. Prezident İlham Əliyevin Tbilisidə ifadə etdiyi aşağıdakı fikirləri bu tezisin doğruluğunu təsdiqləyir: "Əlbəttə, bu gün biz enerji və nəqliyyat məsələlərini geniş şəkildə müzakirə etdik. Bir daha öz iradəmizi ortaya qoyduq ki, bu məsələlər, bu layihələr tezliklə həllini tapsın. Xüsusilə, "Cənub" qaz dəhlizi ki, bu gün uğurla icra edilir. Əgər vaxtilə Bakı-Supsa, Bakı-Tbilisi-Ceyhan, Bakı-Tbilisi-Ərzurum kimi neft-qaz kəmərləri tikilməseydi, bu gün "Cənub" qaz dəhlizi üçün heç bir əsas olmayacaqdı. "Cənub" qaz dəhlizinin bu gün həm Gürcüstan, həm Azərbaycan, həm Avropa üçün böyük iqtisadi və siyasi mənası vardır. Bu layihə uğurla icra edilir" (bax: əvvəlki mənbəyə).

Azərbaycan Prezidenti daha sonra həmin kontekstdə xüsusi vurğulayıb ki, "Cənub" qaz dəhlizi indi Avropada reallaşan ən böyük energetika layihəsidir. Belə olan halda Gürcüstanın bu prosesdən kənar qalması hər şeydən əvvəl Tbilisiyə ziyandır. Maraqlıdır ki, məsələnin bu tərəfini Gürcüstan rəhbərliyinə Azərbaycan anladır. Xatırladaq ki, vaxtilə ulu öndər Heydər Əliyev Gürcüstan səfəri zamanı rəsmi Tbilisinin diqqətinə Bakı-Tbilisi-Ceyhan layihəsinin global geosiyasi əhəmiyyətini çatdırmışdı. Bu gün cə-

sarətlə demək olar ki, tarix ədalətlidir və yenidən təkrar olunur.

Təbii ki, yuxarıda deyilənlər Prezident İlham Əliyevin Gürcüstan səfərinin çox mühüm aspektlərini ifadə edir. Bununla yanaşı, Azərbaycan rəhbərinin soydaşlarımızın yaşadıkları Marneuli bölgəsində olduqca vacib fikirlər irəli sürdüyünü vurğulamaq gərəkdir. Azərbaycanın hər zaman Gürcüstana nəinki iqtisadi, həmçinin humanitar sahələrdə də dəstək verdiyini ayrıca qeyd etmək olar. Azərbaycan beynəlxalq hüququn və Gürcüstan konstitusiyasının imkan verdiyi çərçivələrdə qonşu dövlətdə yaşayan azərbaycanlılara diqqətini daim artırır. Prezidentin azərbaycanlılar oxuyan məktəblərin təmirinə, onların yaşadıkları kəndlərin abadlaşdırılmasına birbaşa yardım ediləcəyini açıq bildirməsi qürurvericidir. Doğrudan da, Gürcüstanın ən ucqar kəndlərini SOCAR-ın qazlaşdırması insanları çox sevindirir. Ölkə başçısının bu prosesin daha da inkişaf etdirilməsindən söz açması böyük inam yaradır.

Bunlar belə nəticəyə gəlməyə əsas verir ki, Gürcüstan səfəri ilə Azərbaycan dövlətinin başçısı İlham Əliyev Cənubi Qafqazı faktiki olaraq növbəti geosiyasi-energetik qeyri-müəyyənlikdən xilas etdi. O, Azərbaycan dövlətinin mövqeyini əsaslandırılmış şəkildə rəsmi Tbilisiyə və təbii ki, həmin üsulla bütün dünyaya çatdırdı.

Prezident göstərdi ki, birincisi, Azərbaycan müstəqil dövlət kimi regionda kifayət qədər mühüm rol oynaya bilər. İkincisi, bunun üçün ölkə rəhbərliyinin lazımı səviyyədə siyasi iradəsi vardır. Dövlət başçısı Azərbaycanın strateji maraqlarına uyğun addımları çəkinmədən atır. Üçüncüsü, Azərbaycan iqtisadi inkişafın elə mərhələsindədir ki, qlobal əhəmiyyətli ən iri layihələri belə həyata keçirə bilər. Dördüncüsü, heç kəs Azərbaycanı həyata keçirdiyi müstəqil siyasət kursundan döndərə bilməz. O cümlədən əsas ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş enerji siyasəti bütün gücü ilə davam edir.

Vurğulanan məqamlar Prezident İlham Əliyevin son Gürcüstan səfərinin çox uğurlu olduğunu göstərir. Tbilisi uzun müddət bu səfərin təəssüratı altında olacaqdır.